

Pero Periša
HEP – ODS d.o.o., Elektra Vinkovci
pero.perisa@hep.hr

Stjepan Megla
HEP – ODS d.o.o., Zagreb
stjepan.megla@hep.hr

NUŽNOST STALNOG INFORMIRANJA I OSPOSABLJAVANJA RADNIKA

SAŽETAK

Prisutno je stalno unapređivanje tehnologija rada, sredstava rada, opreme, alata, zaštitnih sredstava i osobnih zaštitnih sredstava glede tehničkih mogućnosti, izolacijskih svojstava, mehaničkih i ergonomske osobine. Iskazane pozitivne promjene značajno unapređuju pouzdanost i podižu tehničku spremnost u izvođenju radova na elektrodistributivnim postrojenjima i objektima.

Neophodno je sukladno iskazanim pozitivnim promjenama primjenu načela stalnog poboljšanja usmjeriti na:

- sustavno praćenje iskazanih unapređenja;
- prilagodbu organizacijske sposobnosti sukladno pozitivnim promjenama;
- mogućnost prepoznavanja novih rizika koje krije tehnološko i drugo unapređenje;
- razradu adekvatnih mjera zaštite na radu i zaštite zdravlja zaposlenika te mjera organizacije rada za smanjenje evidentiranih rizika na prihvatljivu zakonsku razinu.

Stoga je vrlo važno i nužno osigurati radnicima poduke o metodama rada, strojevima i uređajima i alatima u upotrebi koji zahtijevaju kvalitetnu sigurnosnu integraciju. Alate stalnog poboljšavanja, odnosno poduzimanje konkretnih mjera upoznavanja i educiranja zaposlenika treba implementirati u programe osposobljavanja.

Potrebno je prepoznati korisnost organiziranja stručnih osposobljavanja, seminara i treninga koji podržavaju implementaciju i ovladavanje pozitivnim promjenama.

Uprava mora vrednovati ekonomsku korisnost takvog pristupa, te osigurati i zahtijevati da radnici na svim razinama budu uključeni u procese trajnog osposobljavanja čime će se postići željeno informiranje, stručni, odgovorni i sigurnosni doprinos radnika bez obzira na razinu odlučivanja i sudjelovanja.

Ključne riječi: unapređivanje, informiranje, programi osposobljavanja, zaštita na radu, zaštita zdravlja radnika,

THE NECESSITY OF CONSTANT EMPLOYEE INFORMING AND TRAINING

SUMMARY

There is constant improvement of technology of work, working assets, equipment, tools, protection equipment and personal protection equipment regarding technical possibilities, insulation properties, mechanical and ergonomic features. Mentioned positive changes significantly improve the reliability and technical readiness in performance of works on electrical distribution plants and facilities.

In accordance with the mentioned positive changes, it is necessary to focus application of the principles of continuous improvement on:

- systematical tracking of mentioned improvement;
- adjustment of organizational capabilities in accordance with positive changes;
- ability to identify new risks, produced by technological and other advancements;
- elaboration of adequate measures of occupational safety and health protection of employees and the work management measures to reduce risk to an acceptable level given by law.

Therefore, it is very important and necessary to ensure workers training on working methods, machinery and tools used to require quality safety integration. Tools for continuous improvement, and take concrete measures knowledge and educate employees to be implemented in training programs.

It is necessary to recognize the usefulness of organizing professional training, seminars and trainings that support implementation and mastery of positive changes.

Management must evaluate the economic usefulness of this approach, and to ensure and require that workers at all levels are involved in ongoing training process which will achieve your desired information, professional, responsible and contribute to the security of workers, regardless of the level of decision-making and participation.

Key words: improvement, informing, training programs, occupational safety, health care workers

1. UVOD

Osposobljavanje radnika za rad na siguran način je zakonska obveza s ciljem usvajanja vještina i ispravnih radnih postupaka u savladavanju rizika, opasnosti i štetnosti koji su prisutni kod izvođenja rada. Svjedoci smo stalnog unapređivanje tehnologija rada, sredstava rada, opreme, alata, zaštitnih sredstava i osobnih zaštitnih sredstava glede tehničkih mogućnosti, izolacijskih svojstava, mehaničkih i ergonomske osobine. Iskazane pozitivne promjene značajno unapređuju pouzdanost i podižu tehničku spremnost u izvođenju radova na elektrodistributivnim postrojenjima i objektima.

Isto tako realno očekivanje da će iskazani tehnološki napredak, te unapređivanje zakonske, podzakonske regulative i internih akata organizacije rad, te sustava sigurnosti i zaštite zdravlja radnika rezultirat smanjenjem doživljenih ozljeda na radu, je izostalo.

Jedan od uzroka takvog stanja je manjkavost sustava osposobljavanja i informiranja radnika.

2. OSNOVNA MANJKAVOSTI POSTOJEĆEG SUSTAVA OSPOSoblJAVANJA RADNIKA ZA RAD NA SIGURAN NAČIN

Postojeći sustav osposobljavanja radnika za rad na siguran način, kao i verificirani programi osposobljavanja u osnovi temelje se na Zakonu o zaštiti na radu (NN broj 94/96.) i u to vrijeme važećim podzakonskim aktima i internim pravilima Hrvatske elektroprivrede d.d.

Uvažavajući sve pozitivne pomake i značajno unapređenje sustava osposobljavanja i obrazovanja radnika potrebno je istaknuti osnovne manjkavosti postojećeg sustava s ciljem unapređivanja istog.

- a) u proteklom vremenskom razdoblju od 1998 godine nije vršeno revidiranje postojećeg sustava osposobljavanja, sukladno načinjenim izmjenama i dopunama zakonske i podzakonske regulative,
- b) izostalo je verificiranje u programe osposobljavanja tehnološkog napretka i unapređivanja radne opreme,
- c) uputama za rad na siguran način nisu obuhvaćeni svi složeni poslovi i radna oprema u upotrebi,
- d) nije definiran poseban pristup osposobljavanju radnika elektro struke koji rade kao elektromonteri, a nemaju elektromontersko obrazovanje,
- e) nisu definirane procedure osposobljavanja radnika drugih tvrtki za rad na siguran način sukladno rizicima, opasnostima i štetnostima koje nosi radna okolina i djelatnost poslodavca,
- f) nema sustavnog i pravovremeno obavješćivanje i informiranje radnika i njihovih predstavnika o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika vezanim uz obavljanje poslova na siguran način,
- g) Izostao je kvalitetan nadzor provedbe osposobljavanja i analiza provedenoga s definiranjem popravni radnji i eliminiranje nedostataka s ciljem unapređivanja sustava osposobljavanja,

3. ZAKONSKI OKVIRI UNAPREĐIVANJA POSTOJEĆEG SUSTAVA INFORMIRANJA, OBAVJEŠĆIVANJA I OSPOSOBLJAVANJA RADNIKA

Postizanje potpunog usklađivanja Zakona o zaštiti na radu s Direktivom vijeća 89/391/EEZ zahtijevalo je izmjene Zakona o zaštiti na radu koje je Hrvatski sabor donio na sjednici 19. lipnja 2009. godine i iste su objavljene u Narodnim novinama broj 75/09.

U tom smislu su na području dosadašnjeg pravnog uređenja, dodatno precizirani i dopunjeni postupci vezani uz obavješćivanje, informiranje, savjetovanje i osposobljavanje radnika.

Konkretno poslodavac je dužan osposobiti radnika za rad na siguran način i dati mu informacije i upute vezane uz njegovo mjesto rada i poslove:

- a) prije početka rada,
- b) kod promjena u procesu rada,
- c) kod uvođenja nove radne opreme ili njezine promjene,
- d) kod uvođenja nove tehnologije,
- e) kod upućivanja radnika na novi posao.

Za ovaj rad posebno ističem sljedeće dužnosti i obveze poslodavca u provedbi obavješćivanja, informiranja i osposobljavanja radnika:

- a) Obveza je poslodavca radnika prije početka rada obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika vezanim uz obavljanje poslova i osposobiti ga za rad na siguran način
- b) Osposobljavanje se mora provesti uzimajući u obzir osobito nove ili izmijenjene opasnosti i štetnosti kojima bi radnik mogao biti izložen, te ga je po potrebi dužan i periodički ponavljati
- c) Isto tako poslodavac može utvrditi obvezu povremene provjere znanja iz zaštite na radu za radnike koji su raspoređeni na poslove s posebnim uvjetima rada ili na poslove na kojima učestalo dolazi do ozljeda na radu.
- d) Poslodavac je dužan radnike i njihove predstavnike obavijestiti te po potrebi dati pisane upute o svim opasnostima i štetnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika a osobito o opasnostima i štetnostima posla, te radnog mjesta, kao i o zaštitnim i preventivnim mjerama i aktivnostima vezanim uz djelatnost i uz svaki pojedini radni proces i posao,
- e) Poslodavac je dužan obavijesti, odnosno pisane upute dati i svim drugim osobama koje po bilo kojoj osnovi obavljaju posao za poslodavca i nalaze se u prostorijama i prostorima poslodavca.
- f) Poslodavac je dužan predstavniku radnika predložiti odgovarajuću dokumentaciju, a osobito o svim informacijama koje se odnose na preventivne i zaštitne mjere, određenih od strane tijela ovlaštenih za provođenje nadzora.
- g) Poslodavac je dužan radniku, što je moguće prije, dati upute o postupanju u slučaju nastanka neposredne i ozbiljne opasnosti po život i zdravlje, kojoj je izložen ili bi mogao biti izložen, kao i mogućim mjerama, koje je u tom slučaju potrebno poduzeti kako bi se spriječila ili umanjila opasnost po život i zdravlje.
- h) Poslodavac je dužan provesti potrebne mjere za zaštitu zdravlja i sigurnost radnika, uključujući planiranje, pripremu i provedbu radnog procesa, uvažavajući najvišu moguću razinu zaštite radnika i okoliša i uključujući zaštitu od profesionalnih opasnosti, osiguravajući potrebnu zaštitu i tehnološke uvjete, a tamo gdje je potrebno, dužan je izraditi odgovarajuće upute na hrvatskom jeziku.
- i) U cilju osiguravanja najboljih uvjeta rada bez opasnosti po zdravlje i sigurnost rada radnika, poslodavac je dužan pri utvrđivanju radnih postupaka pratiti promjene i primijeniti sve ostvarene napretke u području tehnike, medicine rada, ergonomije i drugih znanstvenih i stručnih spoznaja.

4. NUŽNOST STALNOG INFORMIRANJA I OSPOSOBLJAVANJA RADNIKA

Vrlo je važna sigurnosna integracija radne opreme u upotrebi, odnosno osiguranje da stroj ili uređaj ispunjava temeljne zdravstvene i sigurnosne zahtjeve što u osnovi pretpostavlja:

- a) uklanjanje rizika kroz primjenu osnovnih pravila,
- b) predviđanje neophodnih zaštitnih mjera,
- c) nedvojbeno isticanje eventualno preostalih rizika,
- d) isticanje zabranjenih radnji i postupaka,
- e) definiranje uputa za rad na siguran način

Stoga je nužno osigurati radnicima poduke o metodama rada, strojevima, uređajima i alatima kroz pravovremeno i kvalitetno informiranje, odnosno alate stalnog poboljšavanja i poduzimanja konkretnih mjera i educiranja radnika treba implementirati u programe osposobljavanja.

Potrebno je prepoznati ekonomsku korisnost organiziranja stručnih osposobljavanja, seminara i treninga koji podržavaju implementaciju i ovladavanje pozitivnim promjenama.

Uprava mora vrednovati ekonomsku korisnost takvog pristupa, te osigurati i zahtijevati da radnici na svim razinama budu uključeni u procese trajnog osposobljavanja čime će se postići željeno informiranje, stručni, odgovorni i sigurnosni doprinos radnika bez obzira na razinu odlučivanja i sudjelovanja.

Sve navedeno traži uvođenje trajnog procesa osposobljavanja i informiranja radnika uz najmanje smetnje osnovnih radnih aktivnosti, dakle ciljano, planirano i programirano. Od radnika se očekuje htijenje prihvaćanja promjena s ciljem zadržavanja stručnih, radnih i sigurnosnih kompetencija na razini novih zahtjeva.

Posebnu pozornost treba posvetiti prihvaćanju i odgojnoj dimenziji osposobljavanja, jer radnici vjeruju da i do sada rade dobro i da su daljnjim osposobljavanjem izvrnuti riziku gubitka stečenih kompetencija. Prihvaćanje pozitivnog stava i korisnosti stalnog usavršavanja i praćenja organizacijskog i tehnološkog napretka je odlučujući korak prema efikasnom provođenju osposobljavanja.

Željeni sustav osposobljavanja treba osigurati kvalitetnu nadogradnju već postojećih znanja. To znači da osposobljavanje trebamo prilagoditi stručnom profilu radnika, svakoj promjeni tehnologije rada, svakom uključivanju nove radne opreme i konačno svakom radnom zadatku.

Posebности vezane za poslove i zadatke treba i posebno realizirati uz detaljno raščlanjivanje rizika koji nosi radna aktivnost svakoga radnoga mjesta.

Tako teoretski dio obuhvaća prezentaciju tih posebnosti, način najlakšeg usvajanja potrebnih znanja, načine praćenja i vrednovanja postignuća.

Praktični dio osposobljavanja treba usmjeriti ka usvajanju vještina i navika ispravnog radnog postupka.

Kod radnih mjesta koja karakteriziraju složenije radne operacije praktično osposobljavanje radnika je potrebno provesti u fazama, a u konačnici i za samostalan rad u cjelini svojih poslova i zadataka.

Svaka faza praktičnog osposobljavanja mora se provjeriti te je nužna dokumentacija za mogućnosti samostalnog rada. Cilj je korak po korak usvajati nepoznato ili osposobljavanjem osigurati gubitak pogrešnih navika ili radnih postupaka.

Tako metodički postavljeno osposobljavanje unosi pozitivnu dinamiku rada, povećava kompetenciju radnika svih razina, stvara kulturu trajnog obrazovanja i samoobrazovanja koje će radnik htjeti kroz aktivno sudjelovanje primijeniti u praksi.

Posebnu pozornost treba posvetiti sigurnosti i zaštiti zdravlja radnika koji izvode poslove koristeći radne i pomoćne prostore, te sredstva rada druge firme. Ovdje treba ispravno vrednovati činjenicu da dio rizika, opasnosti i štetnosti nosi mjesto rada a uvjetuje ih djelatnost poslodavca. Takva situacija iskazuje nužnost upoznavanja radnika sa prisutnim rizicima, opasnostima i štetnostima s ciljem izbjegavanja, i uspješnog savladavanja.

Nosioci ovakvog sustava osposobljavanja trebaju biti andragoški osposobljene osobe, kao i svi radnici rukovodnih struktura, kako bi se postigli uvjeti za efikasnu realizaciju osposobljavanja, posebice za usvajanje vještina i odgovarajućih pozitivnih navika radnika.

5. ZAKLJUČAK

Praktične spoznaje manjkavosti sadašnjeg sustava informiranja, obavješćivanja i osposobljavanja nužno je stručno istražiti s ciljem unapređivanja sustava.

Registrirane spoznaje o rizicima, opasnostima i štetnostima i tehnološka unapređenja potrebno je koristiti za pozitivni razvoj pravne i tehničke regulative, te programa osposobljavanja radnika.

Potrebno je osigurati kvalitetno educiranje zaposlenika u skladu sa istaknutim promjenama, čime bi se postiglo usvajanje načela sigurnog ponašanja kao i transparentnost rizika, opasnosti i štetnosti radnoga okoliša i radnoga mjesta.

Potrebno je osigurati potpunu sigurnosnu integraciju radne opreme u upotrebi.

Kod nabave radne opreme potrebno je striktno provođenje Pravilnika o sigurnosti strojeva (NN broj 97/2009.).

LITERATURA

- [1] Zakon o zaštiti na radu (NN br.59/96, 94/96, 114/03, 100/04, 86/08 i 75/09)
- [2] Pravilnik o zaštiti na radu (Bilten HEP-a br. 131/04, 182/07 i 205/09)
- [3] Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zaštiti na radu za radne i pomoćne prostorije (NN br.42/05)
- [4] Pravilnik o sigurnosti i zdravlju pri upotrebi radne opreme (NN br.21/08)
- [5] Pravilnik o sigurnosti strojeva (NN br. 97/09)